

Sisällys

1	Lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen.....	2
2	Förverkligandet av målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner.....	3
3	Selvityksen tausta	5
4	Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö.....	5
5	Analyysi lisäetujen jakamista koskevista tavoitteista ja näiden toteutumisesta	16

Kirjoittaja

❖ Jari Niittuinperä, jari.niittuinpera(at)finanssivalvonta.fi, puhelin 09 183 5517

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2018

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under 2008 och 2018

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaate liittyy henkivakuutusyhtiön ylijäämän jakamiseen toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken. Finanssivalvonta tekee vuosittain selvityksen kohtuusperiaatteen toteutumisesta.

Livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör ihop med fördelningen av livförsäkringsbolagets överskott å ena sidan mellan kunderna och å andra sidan mellan kunderna och bolagets ägare. Finansinspektionen utför årligen en utredning om iakttagande av skälighetsprincipen.

1 Lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen

1.1 Yleistä

Kohtuusperiaatteen tarkastelun lähtökohtana ovat yhtiön julkaisemat ja hallituksen hyväksymät lisäetutavoitteet.

Yhtiöille tuli velvoite julkaista kohtuusperiaateinformaatiotaan vuoden 2008 alusta. Vertailuaineistoa on siis yhdeltätoista vuodelta. Asiakkaille annettu kokonaistuottotaso on tuona aikana pääsääntöisesti ylittänyt yhtiöiden käyttämät vertailutuotot, minkä ovat mahdollistaneet matala korkotaso ja sijoituksista saadut hyvät tuotot.

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteeseen liittyy myös jatkuvuusperiaate, mikä tarkoittaa, että yhtiön tulee pyrkiä turvaamaan lisäetujen tason jatkuminen tulevaisuudessa. Huonoinakin vuosina tulee pyrkiä takaamaan lisäedut, joten tähän tulee varautua hyvinä vuosina. Samaa vaatimusta ei ole osakkeenomistajille jaetun voiton – osinkojen, sijoitetun vapaan oman pääoman palautusten ja takuupääoman koron – osalta. Osakkeenomistajien osuutta rajoittavat vakuutuksenottajille varattavat tulevat lisäedut. Lisäetujen tason tulisi siten vaihdella vähemmän kuin yhtiön tuloksen.

Finanssivalvonta edellyttää, että yhtiöt jatkossa kiinnittävät erityistä huomiota kohtuusperiaatteen toteutumiseen asiakkaiden ja omistajien kesken. Raportointihetken, vuoden 2018 lopun jälkeen vakuutusyhtiöiden sijoitusympäristö on muuttunut haasteellisemmaksi korkotason laskun vuoksi; pitkätkin korot ovat olleet 2019 negatiivisia. Henkivakuutussektorin sijoitusten tuotto alitti vuonna 2018 korkotuottoisen vastuvelan keskimääräisen tuottovaatimuksen. Haasteellinen sijoitusympäristö rajoittaa yhtiöiden voitonjakokykyä. Tässä tilanteessa Finanssivalvonta suosittaa pidättyvää politiikkaa jaettaessa voittoa omistajille jotta yhtiöiden vakavaraisuus on turvattu myös jatkossa.

Jatkuvuusperiaatetta on analysoitu vertaamalla kokonaistuottoja joukkovelkakirjojen tuottoihin.

Finanssivalvonnan analyysien mukaan yhtiöiden lisäetujen jakopolitiikat vaihtelevat paljonkin. Yhtiöiden säästö- ja eläkevakuutuksilleen myöntämät asiakashyvitykset ovat kuluneiden yhdentoista vuoden aikana laskeneet vähitellen. Kuitenkin kokonaistuotot ovat keskimäärin ylittäneet sekä kuluttajahintojen muutoksen että markkinoilta saatavan korkotuoton.

Eräillä vakuutusyhtiöillä on eriytettyjä vakuutuskantoja, jotka ovat oikeutettuja muita vakuutuskantoja parempiin lisäetuihin. Näitä vakuutuskantoja käsitellään erikseen kohdassa 4.3.

Lisää tietoa kohtuusperiaatteesta löytyy Finanssivalvonnan julkaisemasta dokumentista ”Mistä kohtuusperiaatteessa ja yhtiöiden lisäetujen jakamisessa on kysymys?”, joka löytyy Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

1.2 Finanssivalvonnan arvio

Finanssivalvonnan arvio kohtuusperiaatteen toteutumisesta on seuraava:

- Kohtuusperiaatteeseen liittyvä jatkuvuusperiaate yleisesti toteutui ja yhtiöt noudattivat vahvistamia lisäetujen jakoperiaatteita.
- Yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen mukaisesti kohtuullisuuden asiakkaidensa erilaisien vakuutusten kesken.
- Yhtiöiden kohtuusperiaatteesta ja sen toteutumisesta antaman informaation laatu vaihteli mutta oli kaikkien yhtiöiden osalta kuitenkin hyväksyttävällä tasolla.
- Informaatiota ylijäämän jakautumisesta vakuutuksenottajien ja omistajien kesken ei kuitenkaan ole annettu riittävästi.

Useat yhtiöt ovat jakaneet viime vuosina huomattavan suuria osinkoja omistajilleen. Ottaen huomioon vuoden 2018 jälkeen tapahtuneen korkojen laskun ja muutoksen negatiivisiksi, sekä sen vaikutukset yhtiöiden vakavaraisuuteen, voitonjaon edellytykset ovat yleisesti ottaen heikentyneet. Yhtiöiden tulisi ottaa tämä huomioon vuoden 2019 tilinpäätössuunnittelussaan. Jos aikaisempien vuosien voitonjaot osoittautuvat ylisuuriksi, yhtiöiden omistajien tulee varautua myös pääomittamaan yhtiötä lisäetujen jatkuvuusperiaatteen turvaamiseksi.

2 Förverkligandet av målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner

2.1 Allmänt

Bedömningen av skälighetsprincipen baserar sig på målsättningarna för tilläggsförmåner som bolagen har delgivit och deras styrelser har godkänt.

Bolagen ålades att ge ut information om skälighetsprincipen från och med början av 2008. Därmed finns det jämförelsematerial från 11 år. Under denna tid har nivån på den totala avkastningen till kunderna i regel överskridit de referensavkastningar som bolagen tillämpat. Under denna tid har den totala avkastningen till kunderna i regel överskridit de referensavkastningar som bolagen tillämpat, vilket har varit möjligt tack vare den låga räntenivån och goda placeringsavkastningar.

Till livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör även kontinuitetsprincipen, vilket innebär att bolaget ska sträva efter att trygga kontinuiteten av nivån av tilläggsförmåner i framtiden. Även under dåliga år bör man sträva efter att garantera tilläggsförmånerna och detta ska man förbereda sig för under de goda åren. Samma krav gäller inte aktieägarnas utdelning – dividender, återbäring av fonden för inbetalat fritt eget kapital och garantikapitalets ränta. Aktieägarnas andel begränsas ändå av de för försäkringstagnarna reserverade framtida förmånerna. Nivån på tilläggsförmånerna ska inte variera lika kraftigt som bolagets resultat.

Finansinspektionen förutsätter att bolagen i fortsättningen fäster särskild uppmärksamhet vid att skälighetsprincipen uppfylls mellan kunder och ägare. Efter rapporteringstidpunkten vid utgången av 2018 har försäkringsbolagens placeringsmiljö blivit mer krävande på grund av den sjunkande räntenivån; även de långa räntorna har varit negativa 2019. Avkastningen på placeringar i livförsäkringssektorn understeg år 2018 det genomsnittliga ränteavkastningskravet på ansvarsskulden. Den krävande placeringsmiljön begränsar bolagens vinstutdelningsförmåga. I en sådan situation rekommenderar Finansinspektionen en återhållsam vinstutdelningspolitik till ägarna för att trygga bolagens solvens.

Kontinuitetsprincipen har analyserats genom att jämföra den totala avkastningen med avkastningen på obligationer. Enligt Finansinspektionens analyser förekommer stora skillnader i bolagens kundgörelsepolicyn. Bolagens kundåterbäringar på spar- och pensionsförsäkringar har successivt minskat under de senaste 11 åren. De har i genomsnitt överstigit både konsumentprisförändringen och ränteavkastningen på marknaden.

Vissa försäkringsbolag har också åtskilda försäkringsbestånd som är berättigade till bättre tilläggförmåner än andra försäkringsbestånd.

Följande bolag har publicerat en svenskspråkig utredning om iakttagandet av skälighetsprincipen: Aktia Livförsäkring Ab, Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia, Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv, LokalTapiola Ömsesidigt Livförsäkringsbolag, Mandatum Livförsäkringsaktiebolag, Nordea Livförsäkring Finland Ab och OP-Livförsäkring Ab.

Utöver ovan nämnda utredningar ger Finansinspektionen detaljerade motiveringar till sina bedömningar på finska i punkterna 3–5 i denna utredning. I bilaga 1 uppräknas de bolag som deltagit i utredningen dem både på finska och på svenska och förkortningarna som använts för. I bilaga 2 uppräknas de diagram och tabeller som ansluter sig till utredningen.

Närmare information om skälighetsprincipen finns i Finansinspektionens dokument ”Vad handlar iakttagandet av skälighetsprincipen och utdelningen av tilläggförmåner i bolagen om?”, som finns på Finansinspektionens webbplats.

2.2 Finansinspektionens bedömning

Finansinspektionen gör följande bedömning av bolagens iakttagande av skälighetsprincipen:

- Kontinuitetsprincipen i samband med skälighetsprincipen iaktogs på det stora hela och bolagen följde de principer för fördelning av tilläggförmåner som de själva fastställt.
- Bolagen hade beaktat skäligheten mellan kundernas olika försäkringar i enlighet med skälighetsprincipen.
- Kvaliteten på bolagens information om skälighetsprincipen och iakttagandet av principen varierade. Det har emellertid inte lämnats tillräckligt med information om hur överskottet fördelats mellan försäkringstagarna och ägarna.

Flera bolag har betalat betydliga utdelningar till sina ägare under de senaste åren. Med beaktande av räntenedgången efter 2018 och av att räntan blivit negativ, samt hur detta inverkat på bolagens solvens, har förutsättningarna för vinstutdelning allmänt taget försvagats. Bolagen bör beakta detta i sin bokslutsplane-ring för 2019. Om det visar sig att vinstutdelningarna under tidigare år varit överstora, ska bolagens ägare även bereda sig för att kapitalisera bolaget för att trygga kontinuitetsprincipen som avser tilläggförmåner.

3 Selvityksen tausta

Tämä selvitys perustuu sekä tilinpäätöksen mukaisiin että vakuutusyhtiöiden Finanssivalvonnalle erikseen toimittamiin tietoihin vuodelta 2018. Vertailut on tehty ajanjaksolta 2008–2018.

Finanssivalvonta kerää henkivakuutusyhtiöiltä vuosittain vakuutuksia koskevaa tilastoaineistoa, jota on käytetty selvityksessä kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Lisäksi selvityksessä vertaillaan yhtiöiden verkkosivuillaan julkaisemia lisätujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä lisätujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutumisesta.

Yhtiöiden verkkosivuilla olevia tietoja on seurattu 26.6.2019 asti.

Tässä selvityksessä julkaistaan koko vakuutusalan tietojen lisäksi myös yhtiökohtaisia tietoja. Selvityksessä ovat mukana kaikki suomalaiset henkivakuutusyhtiöt, jotka ovat taanneet jollekin vakuutusmaksansa osalle jonkin minimituoton (liite 1). Yksinkertaisuuden vuoksi selvityksessä käytetään vakuutusyhtiöiden virallisten nimien sijasta lyhempiä nimiä.

4 Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö

4.1 Johdanto

Henkivakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksellisuus ja yhtiön vakavaraisuusasema ovat keskeisiä tekijöitä lisätujen tasoa määrättäessä. Seuraavassa on yleiskatsaus näihin tekijöihin vuosina 2008–2018 sekä koko vakuutussektorin että kohtuusperiaatteen kannalta. Lopuksi esitetään yhteenveto vakuutustoiminnan ylijäämästä ja sen käytöstä vuodelta 2018.

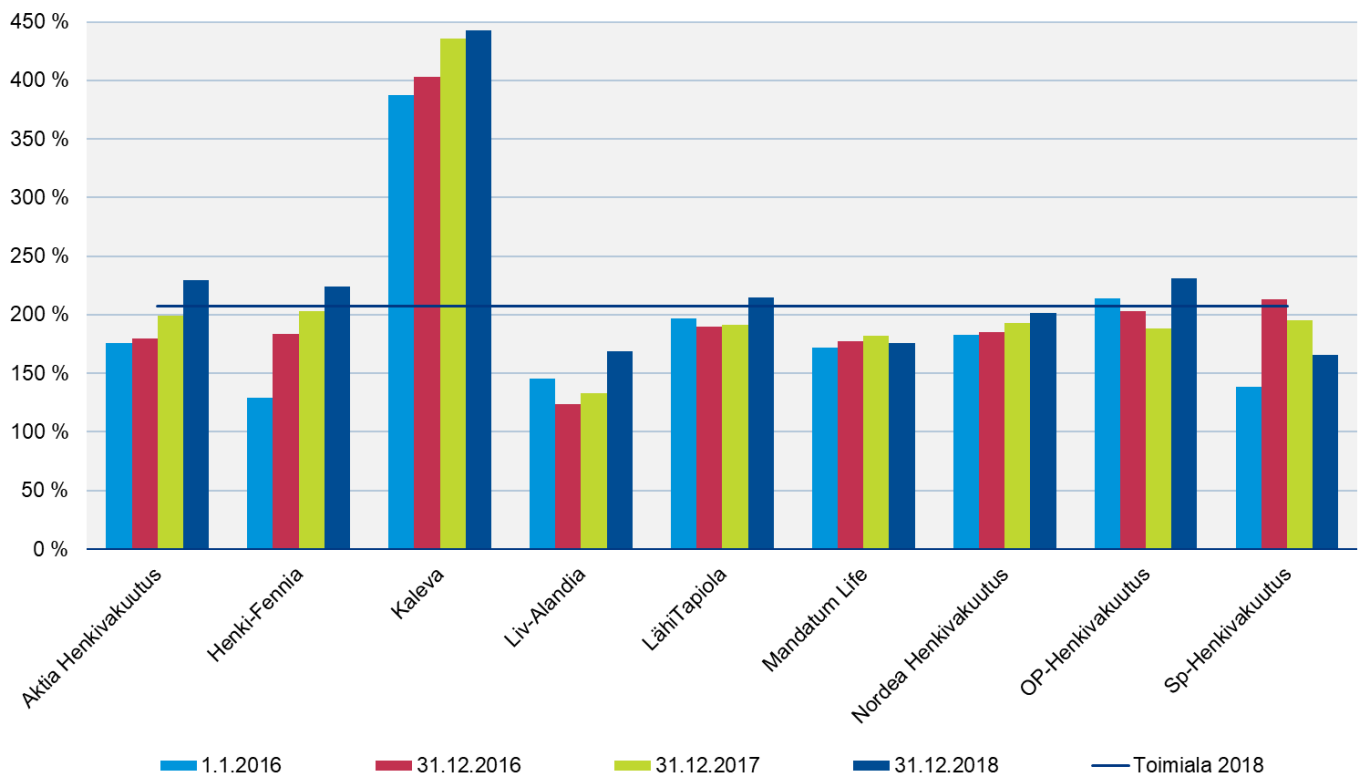
Tässä selvityksessä käsitellyt yhtiöiden lisäetuja koskevat päätökset perustuvat vuoden 2018 lopun tilanteeseen ja tietoon tuolloisista markkinoista.

4.2 Henkivakuutusyhtiöiden toimintaympäristö

Yleishavaintona voidaan todeta, että henkivakuutusyhtiöiden taloudellinen tulos ja vakavaraisuus mahdollistivat lisätujen jakamisen asiakkaille vuonna 2018.

Vakavaraisuussäntely ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen laskenta muuttui vuoden 2016 alusta ns. Solvenssi II sääntelyn tullessa voimaan, ja tässä raportissa kuviossa 4.1. rajoitutaan kuvaamaan vakavaraisuussuhteet vain tältä ajalta. Vuonna 2018 yhtiöiden vakavaraisuus parani lukuun ottamatta Mandatum Lifea ja Sp-Henkivakuutusta.

Kuvio 4.1. Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuussuhteet vuosina 2016–2018

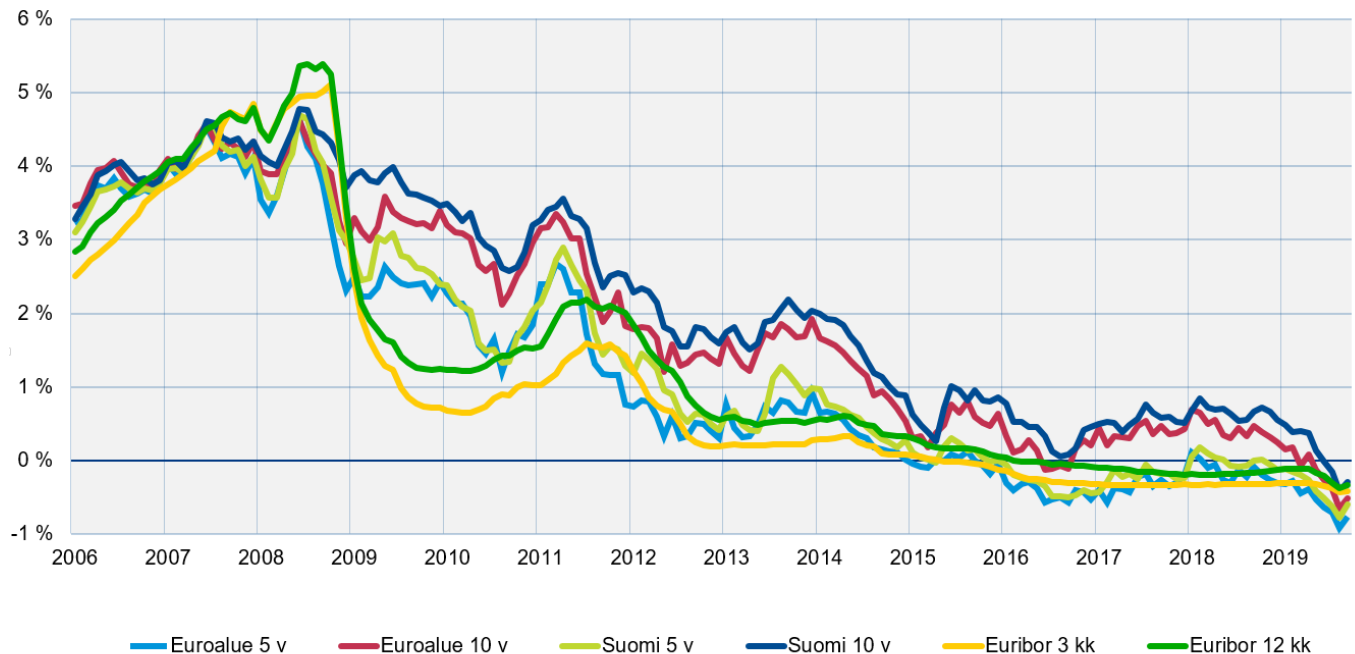

Lähde: Finanssivalvonta

Sijoitusmarkkinoiden kehitys vaikuttaa ratkaisevasti henkivakuutusyhtiöiden taloudelliseen tulokseen ja vakavaraisuuteen. Esimerkiksi korkojen muutos vaikuttaa paitsi sijoitustoiminnan tuottoihin, myös vakavaraisuuteen markkinaehtoisen taseen arvojen muuttuessa. Korkojen laskiessa yhtiöiden markkinaehtoisesti laskettu vastuvelka kasvaa. Jos yhtiö ei ole sijoitustoiminnassaan varautunut tähän korkojen laskuun, sen vakavaraisuus voi heiketä ja siten mahdollisuudet jakaa lisäetuja pienenevät. Myös korkojen voimakas nousu voi olla eräille yhtiöille ongelmallinen; korkojen nousu alentaa korkoinstrumenttien nykyarvoa ja siten heikentää sijoitustoiminnan tulosta. Osakekurssien muutoksilla on välitön vaikutus markkinaehtoisen taseen sijoitusten arvoihin ja vakavaraisuuteen sekä välillisesti myös vastuovelkaan asiakas-hyvitysten kautta.

Sekä pitkät että lyhyet korot ovat olleet vuodesta 2012 alkaen matalalla tasolla. Vuoden 2018 alkupuolella Suomen valtion 10 vuoden obligaatioiden korot nousivat hieman edellisvuodesta, mutta muut referenssikorot laskivat, kuten kuviosta 4.2 on havaittavissa. Matalat korot pitävät myös markkinaehtoisen vastuvelan korkeana. Vuonna 2019 korkotaso on edelleen laskenut ja korot ovat syksyllä 2019 olleet negatiivisia.

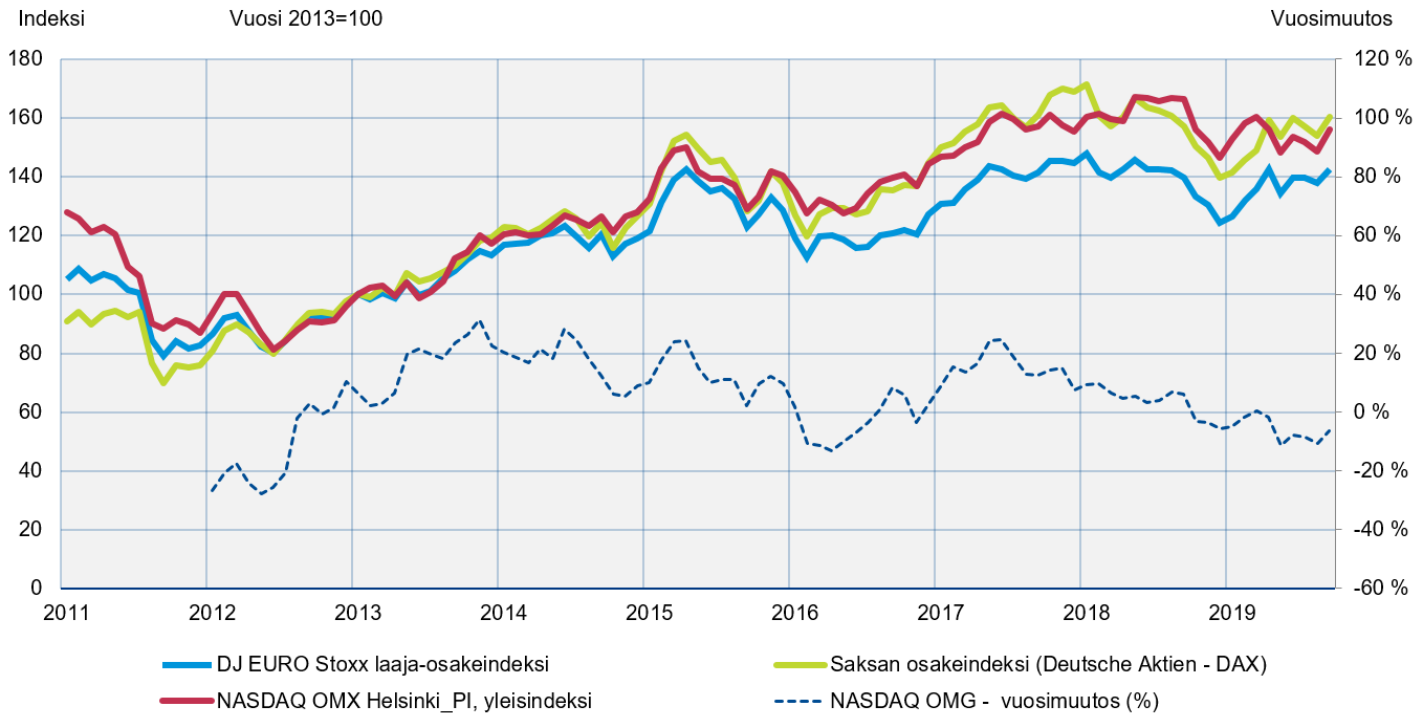
Kuvio 4.2. Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euribor-korot vuosina 2006–2018 ja 1.1.–30.9.2019

Lähteet: Bloomberg ja Reuters

Vuoden 2018 osakemarkkina oli kokonaisuutena vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnalle laskeva, kuten kuviosta 4.3 on havaittavissa. Osakekurssit laskivat erityisesti vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä, ja osakekurssit ovat nousseet vasta nyt syksyllä 2019 samoille tasoille missä ne olivat vuonna 2017. OMX Helsingin osakeindeksi on melko hyvin seurannut vuodesta 2013 alkaen Saksan osakeindeksiä, joten indeksi on skaalattu vuoden 2013 tasolle. Suomen kansantalouden ja osakemarkkinoiden kehitys riippuu ratkaisevasti yleisestä talouskehityksestä Euroopassa.

Kuvio 4.3. Euroalueen osakeindeksit vuosina 2011–2018 ja 1.1.–30.9.2019

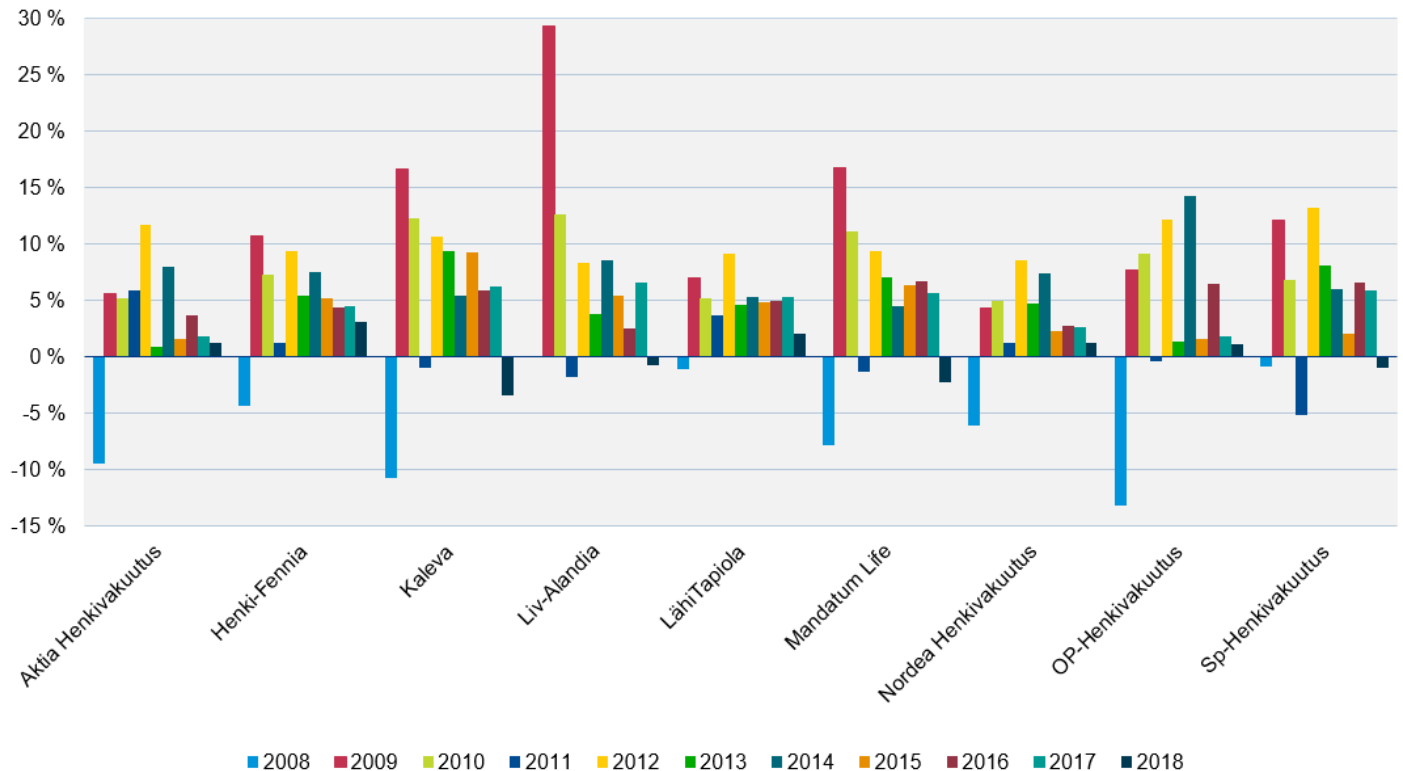

Lähteet: Bloomberg ja NASDAQ OMX Helsinki

Erityisesti koska pitkät korot ovat nyt matalalla tasolla, niihin liittyvä tulevaisuuden sijoitusriski on iso. Riski voi realisoitua yhtiöiden tasehallinnasta riippuen sekä korkojen laskiessa että niiden noustessa, joten yhtiöiden tulee ottaa se huomioon lisäetujen, pääomanpalautusten ja vakavaraisuuden tasoja harkitessaan. Korkojen mahdolliseen nousuun voi myös liittyä osakekurssien lasku. Yhtiöt voivat kuitenkin suojata vastuovelkaan liittyviä riskejään erilaisilla suojausinstrumenteilla, joten sijoitusympäristö vaikuttaa yhtiöihin eri tavoin riippuen yhtiöiden sijoitusstrategiasta. Yhtiöiden sijoitusstrategiaan vaikuttavat mm. yhtiöiden riskinottohalukkuus ja vakuutusyhtiötä koskevat riskiperusteiset pääomavaatimukset. Yhtiöiden päätökset sijoitusjakaumasta sekä vastuuvelan ja sijoitusten suojauksista vaikuttivat yhtiöiden saamiin sijoitustuottoihin, joita seuraavassa kuvataan tarkemmin.

Verrattuna aiempiin vuosiin 2012–2017 vakuutusyhtiöt eivät onnistuneet vuonna 2018 sijoitustoiminnassaan yhtä hyvin ja vain osa yhtiöistä pystyi tekemään sijoitustoiminnassaan positiivisen tuloksen (ks. kuvio 4.4). Henkivakuutussektorin sijoitusten keskimääräinen tuotto vuonna 2018 oli 0,0 %, kun se vuonna 2017 oli 3,9 % ja vuonna 2016 5,2 %. Vuonna 2018 korkosijoitukset tuottivat keskimäärin 0,9 %, kiinteis-
 sijoitukset 5,4 % ja muut sijoitukset 10,0 %, osakesijoitusten tuottaessa tappiota -5,4 %.

Kuvio 4.4. Sijoitustoiminnan nettotuottoprosentti käyvin arvo in sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2018

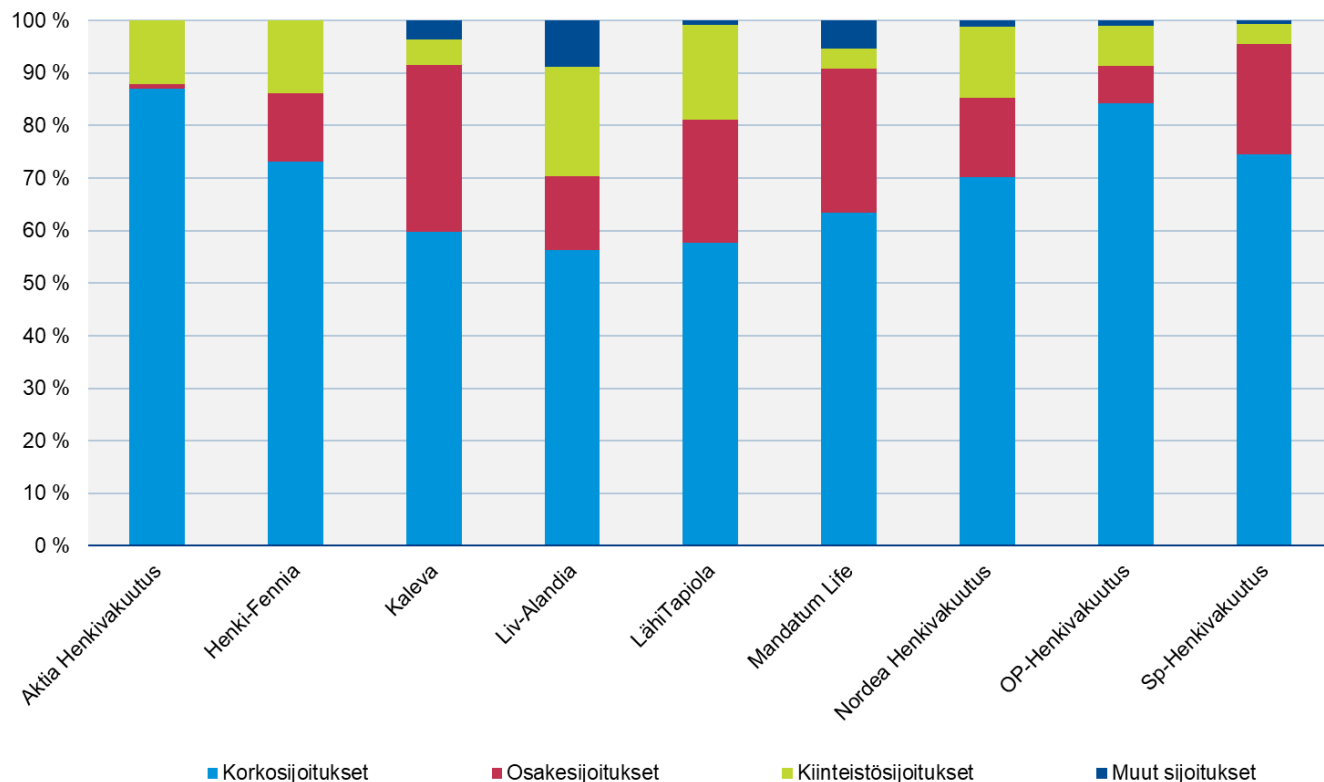
Lähde: Finanssivalvonta

Kuviosta 4.4 näkyvät selvästi myös markkinoiden vaihtelut eri vuosina. Vuosi 2008 oli tarkastelujaksolla selvästi vaikein sijoitusympäristö.

Taulukosta 4.3 näkyy, että yhtiöiden asiakashyvitystaso pysyi edellisvuoden tasolla tai laski jonkin verran. Korkean perustekorona takia yhtiöiden kokonaishyvitystaso markkinakorkoihin verrattuna oli yhä korkea (ks. taulukko 4.3).

Yhtiöiden sijoitusjakaumat vaihtelevat merkittävästi, ja se vaikuttaa yhtiöiden sijoitustuottoon. Yhtiöiden korkoylijäämään vaikuttavat mm. sijoitusten allokaatio sekä asiakkaille annettujen tuottotakuiden suojaus johdannaisilla. Kuviossa 4.5 on kuvattu yhtiöiden sijoitusjakauma vuoden 2018 lopussa.

Kuvio 4.5. Sijoitusjakauma 31.12.2018 (käyvin arvoin)

Lähde: Finanssivalvonta

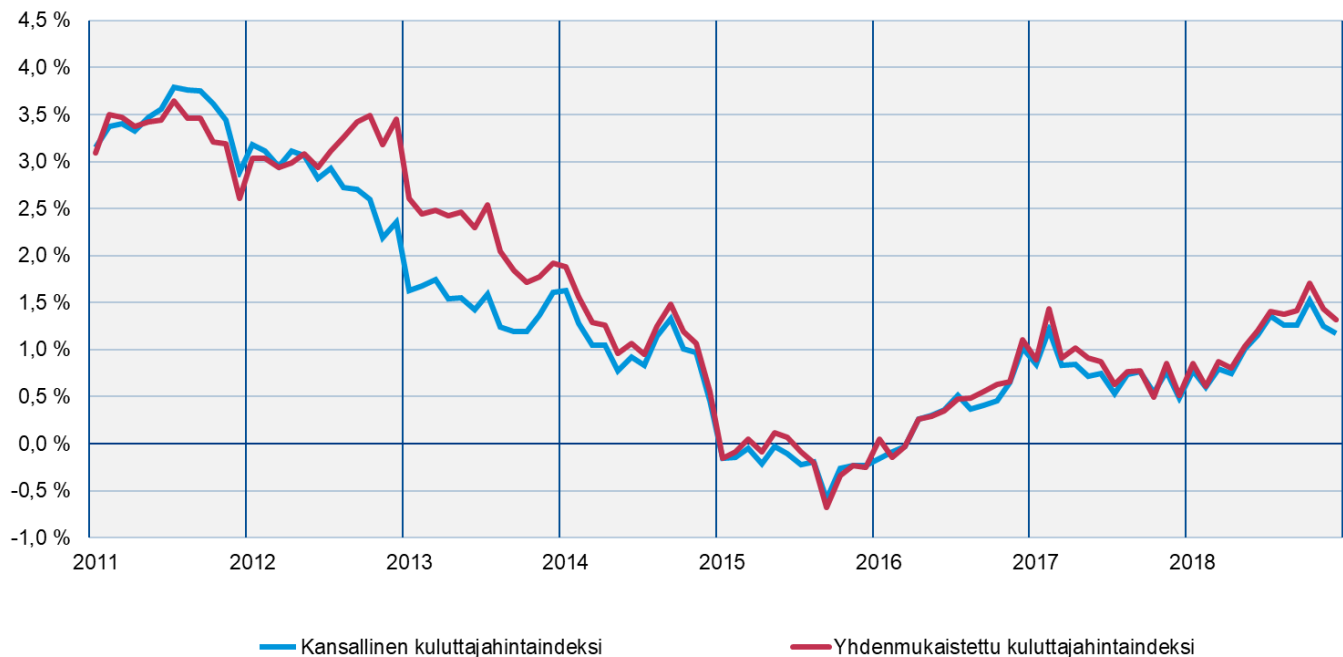
Yhtiökohtaiset erot taulukon 4.1 mukaisissa korkoylijäämissä olivat suuria vastuuelan rakenteesta riippuen. Korkoylijäämällä tarkoitetaan sijoitusomaisuuden tuoton ja vakuutusten perustekorona kattamiseen tarvittavien varojen erotusta. Vuonna 2018 korkoylijäämä oli positiivinen vain osalla yhtiöistä.

Vuoden 2018 lopussa vakuutusyhtiöillä oli edelleen laskuperustekorkoisia vakuutuksia, joissa perustekorko on jopa 3,5–4,5 %. Keskimääräinen perustekorko oli noin 3,55 %. Ottaen huomioon mm. yhtiöiden tekemät vastuuelkaa täydentävät korkotäydennykset korkotuottoisen vastuuelan keskimääräinen tuottovaatimus oli vuodelle 2018 noin 1,7 %. Sektorin sijoitusten tuotto 0,0 % alitti näin ollen korkotuottoisen vastuuelan keskimääräisen tuottovaatimuksen.

Yhtiöt ovat käyttäneet referenssituottoinaan eli tuottoina, joihin lisäetutavoitteet sidotaan, viiden ja kymmenen vuoden korkoja. Näiden lisäksi kuviossa 4.2 on esitetty lyhyet kolmen kuukauden ja yhden vuoden euriborkorot. Yhtiöiden tuottotavoitteita käsitellään myöhemmin kohdassa 5.1 ja tavoitteiden toteutumisista suhteesta korkoihin kohdassa 5.2.

Kuluttajahinnat nousivat 1,17 % vuonna 2018 (ks. kuvio 4.6). Myös yhtiöiden vakuutuksilleen antamat kokonaistuotot ylittivät selvästi markkinoilta saadun korkotuoton, joka oli joko negatiivinen tai lievästi positiivinen (ks. kuvio 4.2 ja taulukko 4.5). Vakuutuksenottajat ovat näin ollen keskimäärin saaneet vakuutuksilleen reaaliuottoa.

Kuvio 4.6. Kuluttajahintaindeksin muutos vuosina 2011–2018

Lähde: Tilastokeskus

4.3 Eriytetyt vakuutuskannat

OP-Henkivakuutuksella, Mandatumilla ja Kalevalla on nk. eriytettyjä vakuutuskantoja.

OP-Henkivakuutuksen ja Mandatumin eriytettyjen vakuutuskantojen lisäedut perustuvat sijoituskantaan, joka on eriytetty muiden vakuutusten sijoituksista. Näiden yhtiön oikeutta käyttää eriytettyjen vakuutuskantojen sijoitusten tuottoa muuhun kuin kyseisen vakuutuskannan hyväksi on rajoitettu.

OP-Henkivakuutuksen ja Mandatumin eriytettyt kannat ovat syntyneet vakuutuskantojen siirrossa Keskinäinen Vakuutusyhtiö Suomesta. Ryhmäeläkevakuutuskanta siirrettiin vuonna 2014 Mandatumiin sekä säästöhenkivakuutuskanta vuonna 2015 ja yksilöllisten eläkevakuutusten kanta vuonna 2016 OP-Henkivakuutukseen.

Suomi-yhtiö sopi em. kannansiirtojen yhteydessä, että sekä Mandatum Lifeen että OP-Henkivakuutukseen siirrettyjen vakuutuskantojen vakuutuksenottajat ja edunsaajat ovat oikeutettuja erikseen määriteltyihin lisäetuihin. Kannansiirron yhteydessä nämä lisäedut on täysin katettu eivätkä vastaanottavan yhtiön omat lisäetupäätökset vaikuta niihin. Näin ollen eriytettyjen kantojen tuottoja ei tässä selvityksessä oteta huomioon, ellei tästä ole erikseen mainittu.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva on erikoistunut ryhmähenkivakuutukseen. Lisäksi se hoitaa ennen vuotta 1997 otettuja riski- ja säästöhenkivakuutuksia. Säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuuun, ja vakuutuskanta on eriytetty ryhmähenkivakuutuskannasta. Kaleva ei enää myy uusia säästövakuutuksia.

Yleisesti voidaan todeta, että vakuutuskantojen ja näitä kattavien sijoitusten eriyttäminen on kohtuusperiaatteen mukaista, koska tällöin voidaan tarkemmin ottaa huomioon vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.

Koska eriytettyjen vakuutuskantojen lisäedut poikkeavat muiden vakuutuskantojen lisäeduista, selvityksessä esitetään tietoja pääsääntöisesti ilman eriytettyjä vakuutuskantoja mutta eräissä tapauksissa erikseen myös eriytettyjen vakuutuskantojen kanssa.

Eriytetyt vakuutus- ja sijoituskannat on esitetty tässä selvityksessä seuraavasti:

- Taulukossa 4.1 eriytetty vakuutuskannat on otettu huomioon.
- Taulukossa 4.3 ei ole otettu huomioon eriytettyjä vakuutuskantoja.
- Taulukossa 4.4 eriytetty vakuutuskannat on otettu huomioon.
- Taulukossa 4.5 Suomi-yhtiöstä siirrettyjen vakuutuskantojen tiedot on eritelty.
- Kohdan 5.2 vertailuissa ei ole otettu huomioon eriytettyjen vakuutuskantojen tuottoja.

4.4 Yhtiökohtaiset analyysit

Seuraavassa esitetään tilastoja vuoden 2018 tilinpäätöstiedoista ja eräitä yhteenvetoja vuosilta 2008 – 2018. Henkivakuutusyhtiön ylijäämän muodostumista on kuvattu tarkemmin Finanssivalvonnan julkaiseman dokumentin ”Mistä kohtuusperiaatteessa ja yhtiöiden lisäetujen jakamisessa on kysymys?” kohdassa 6.

Selvitys koskee olemassa olevaa vakuutuskantaa. Uusia vakuutuksia ei välttämättä myönnetä samoin ehdoin kuin olemassa olevaan vakuutuskantaan kuuluvia vakuutus sopimuksia on myönnetty. Lisäksi yksittäinen vakuutus sopimus voi poiketa summatason luvuista, joita selvityksessä on esitetty.

Tilinpäätöstiedoissa on esitetty ylijäämän lähteet ja sen käyttö.

Tilastoaineisto on selvityksen tausta-aineistoa, ja se pohjautuu tilinpäätöslukuihin sekä Finanssivalvonnan toimitettuihin raportteihin. Tilastoaineisto koskee yhtiötä summatasolla, joten siinä on mukana myös niiden vakuutuslajien vakuutustekninen tulos, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin. Joillakin yhtiöillä vakuutuskannan rakenne on sellainen, että merkittävä osa riski- tai liikekustannus ylijäämästä muodostuu vakuutuksista, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin (vrt. taulukon 4.4 rivi ”Osuus tilinpäätöksen vastuvelasta”). Lisäksi yhtiöillä on erilaisia puskureita ja niiden kartuttamista ja purkamista koskevia käytäntöjä, jotka vaikeuttavat tulosten tulkintaa ja vertailua.

Vuoden 2018 tilastoaineistosta on koottu yhtiökohtainen taulukko 4.1.

Osakeyhtiöissä voitonjaolla osakkaille on iso merkitys yhtiön kykyyn myöntää lisäetuja. Voitonjaolla tarkoitetaan tässä yhteydessä sekä osingonjakoa että sijoitetun vapaan oman pääoman palautusta. Taulukossa 4.2 on osakeyhtiöiden voitonjako suhteessa voitonjakokelpoisiin varoihin. Laskelmassa on otettu huomioon myös mahdolliset kalenterivuoden aikana maksetut lisäosingot. Yhtiöt eivät jakaneet lainkaan

osinkoja vuosina 2008 ja 2009. SP-Henkivakuutus ja Liv-Alandia eivät jakaneet osinkoa koko tarkastelujaksona 2010–2018. Sen sijaan Nordea Henkivakuutus, OP-Henkivakuutus ja Mandatum Life ovat jakaneet useina vuosina huomattavan suuria osinkoja omistajilleen. Ottaen myös huomioon vuoden 2018 jälkeen tapahtuneen korkotason laskun (ks. Kuvio 4.2) ja sen vaikutukset vakavaraisuuteen voitonjaon edellytykset ovat yleisesti ottaen heikentyneet. Tämä tulisi yhtiöiden ottaa huomioon vuoden 2019 tilinpäätössuunnittelussaan.

Vuonna 2018 vakuutusyhtiöt myönsivät sekä ehdottomia että ehdollisia lisäetuja ja asiakashyvityksiä. Näiden osuus koko ylijäämästä vaihtelee suuresti yhtiöittäin.

Vakuutusten kokonaistuotto muodostuu laskuperustekorona ja etu- tai jälkikäteen annettavan asiakashyvityksen yhteismäärästä. Taulukossa 4.3 on esitetty keskimääräiset laskuperustekorkeisten vakuutusten kokonaistuottoprosentit vuosille 2008–2018 sekä keskiarvo mainituille vuosille. Taulukon kokonaistuottoprosentit on painotettu vakuutuskannan koolla.

Taulukossa 4.4 on kuvattu ylijäämään oikeutettujen vakuutusten suhteelliset osuudet vastuuvälästä laskuperustekoroina vuonna 2018 ja taulukossa 4.5 kokonaistuotot. Kalevan säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuuun.

Taulukon 4.3 tilasto on yhdeltätoista vuodelta, joten siitä voidaan jo tehdä päätelmiä yhtiöiden vakuutusten kokonaistuottotasosta. Taulukossa 4.5 taas on kuvattu kokonaistuottotasot vuonna 2018. Näistä voidaan havaita, että yhtiöillä on ollut erilaisia jakokäytäntöjä. Jakokäytäntöjä analysoidaan myös myöhemmin selvityksen kohdassa 5.2.

Taulukon 4.5 mukaan vuonna 2018 Mandatumin ja Nordean eräät nollakorkoiset vakuutukset ovat saaneet matalat asiakashyvitykset, jolloin myös kokonaistuotto on jäänyt vaatimattomaksi.

Taulukossa 4.5 Suomi-yhtiöstä siirrettyjen vakuutuskantojen tiedot on eritelty. Näiden vakuutusten lisäedut on määritelty kannanluovutus sopimuksella eivätkä yhtiön omat lisäetupäätökset vaikuta lukuihin. Luvussa 4.3. on käsitelty eriytettyjä vakuutuskantoja.

Yhtiöt ovat painottaneet vakuutuslajeja eri tavoin. Matalalla laskuperustekorolla on eräissä yrityksissä voinut saada paremman tuoton kuin korkealla laskuperustekorolla.

Taulukko 4.1. Vuoden 2018 ylijäämä ja sen käyttö

Muokattu tuloslaskelma (1 000 euroa)	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus **	Sp-Henki-vakuutus	Yhteensä
Vakuutustekninen laskelma										
Vakuutustoimintaan liittyvä ylijäämä										
Korkoylijäämä	-510	10 805	2 980	41	64 685	158 755	58 040	-47 470	-1 753	245 573
Riskiylijäämä	5 942	9 015	13 873	1 497	36 218	31 673	24 993	35 091	1 850	160 150
Liikustannusyli jäämä	4 944	1 726	3 526	-63	-2 235	36 058	144 706	50 117	-575	238 203
Muu ylijäämä	0	0	57	0	8 837	5 968	0	347	-11	15 198
Yhteensä	10 376	21 545	20 436	1 475	107 505	232 453	227 739	38 084	-490	659 124
Vakuutustoimintaan liittyvän ylijäämän käyttö										
Myönnetetyt ehdottomat lisäedut ja asiakashyvytykset	-74	-393	-33 882	-10	0	-5 195	-3 115	-2 400	-405	-45 473
Myönnetetyt ehdolliset lisäedut ja asiakashyvytykset	0	-530	-1 612	0	-10 490	-12 290	0	0	-808	-25 730
Vastuuvakuutukset (ilman tasoisu vastuuta)	240	884	-42 424	0	-39 875	4 153	2 385	115 714	956	42 033
Tasoisu vastuun muutos	1 200	0	0	300	10 274	0	0	0	0	11 774
Muu käyttö	-546	-1 095	-187	-130	-2 096	-1 802	-601	-13 096	-294	-19 846
Yhteensä	820	-1 133	-78 105	160	-42 187	-15 134	-1 331	100 218	-550	-37 242
Vakuutustoiminnan ylijäämän ja sen käytön erotus										
Muita vakuutustekniseen tulokseen kuuluvia eriä										
Omalle pääomalle kohdistettu osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	3 301	3 536	5 494	671	9 965	25 244	10 843	3 261	-741	61 575
Muut erät	0	410	0	-4	-4 404	-9 512	-33 688	7 819	-25	-39 404
Vakuutustekninen tulos	14 497	24 358	-52 175	2 302	70 880	233 051	203 563	149 383	-1 806	644 053
Verot	-2 916	-1 483	-679	-172	-23 780	-86 742	-41 548	-28 289	340	-185 269
Muut erät	41	-260	206	0	-363	196 994	152	-3 422	294	193 643
Tilikauden voitto	11 622	22 615	-52 648	2 130	46 737	343 304	162 167	117 672	-1 172	652 427

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Sisältää Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytyvät vakuutus kannat.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.2. Osakeyhtiöiden osingonjako ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautus suhteessa voitonjakokelpoisiin varoihin

	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus
2010	-	-	-	8,1 %	7,8 %
2011	-	-	40,4 %	-	13,8 %
2012	5,6 %	-	-	-	7,7 %
2013	66,6 %	-	17,8 %	40,6 %	37,8 %
2014	-	6,7 %	17,7 %	42,9 %	83,4 %
2015	-	-	17,2 %	96,9 %	37,7 %
2016	-	2,4 %	20,9 %	97,6 %	62,6 %
2017	-	2,0 %	46,2 %	49,6 %	89,1 %
2018	-	6,3 %	23,5 %	-	50,2 %

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.3. Keskimääräinen laskuperustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentti

	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus **	Sp-Henki-vakuutus
2008	4,0 %	4,7 %	4,5 %	4,2 %	4,4 %	4,5 %	4,1 %	3,8 %	3,7 %
2009	4,1 %	4,1 %	5,0 %	4,2 %	4,3 %	4,3 %	3,4 %	3,5 %	3,1 %
2010	3,9 %	4,1 %	4,5 %	4,0 %	4,1 %	3,9 %	3,4 %	3,6 %	2,7 %
2011	3,9 %	4,1 %	4,5 %	3,9 %	4,2 %	4,0 %	3,1 %	3,5 %	2,3 %
2012	3,9 %	3,8 %	4,5 %	4,0 %	4,1 %	3,9 %	2,9 %	3,4 %	2,0 %
2013	3,9 %	3,8 %	4,5 %	4,0 %	4,1 %	3,9 %	2,9 %	3,5 %	2,1 %
2014	3,9 %	3,7 %	4,5 %	3,9 %	4,0 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	2,2 %
2015	3,9 %	3,7 %	4,5 %	3,9 %	3,9 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	1,9 %
2016	3,9 %	3,6 %	4,5 %	3,8 %	3,8 %	3,7 %	3,1 %	3,4 %	1,4 %
2017	3,8 %	3,4 %	4,5 %	3,8 %	3,8 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	1,8 %
2018	3,8 %	3,3 %	4,5 %	3,8 %	3,7 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	1,8 %
Keskiarvo	3,9 %	3,9 %	4,5 %	4,0 %	4,0 %	3,9 %	3,3 %	3,5 %	2,3 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä eriytettyjä vakuutuskantoja.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.4. Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuvelasta vuonna 2018 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus **	Sp-Henki-vakuutus
4,50 %	7,0 %	1,4 %	100,0 %	10,7 %	30,2 %	32,3 %	56,0 %	56,7 %	-
3,50 %	41,1 %	40,3 %	-	29,0 %	9,4 %	54,0 %	5,0 %	31,4 %	2,2 %
2,50 %	51,9 %	28,4 %	-	60,3 %	12,4 %	4,0 %	0,5 %	11,9 %	13,1 %
1,50 %	-	2,3 %	-	-	31,2 %	-	-	0,1 %	-
1,00 %	-	27,7 %	-	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	16,8 %	9,7 %	38,5 %	-	84,7 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuvelasta	4,1 %	2,7 %	96,7 %	5,4 %	11,2 %	1,7 %	5,8 %	8,1 %	12,4 %

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus **	Sp-Henki-vakuutus
4,50 %	64,9 %	52,5 %	-	67,8 %	58,2 %	74,3 %	50,3 %	75,5 %	-
3,50 %	23,2 %	21,7 %	-	19,9 %	20,9 %	16,7 %	31,7 %	15,9 %	11,4 %
2,50 %	9,5 %	23,3 %	-	12,4 %	5,9 %	3,8 %	1,9 %	8,6 %	36,7 %
1,50 %	-	-	-	-	15,1 %	-	-	0,0 %	-
1,00 %	2,3 %	2,5 %	-	-	-	-	-	-	-
0,00 %	0,0 %	-	-	-	-	5,2 %	16,1 %	-	52,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuvelasta	21,6 %	13,0 %	-	38,7 %	20,4 %	7,9 %	4,5 %	17,7 %	2,0 %

Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Sp-Henki-vakuutus
4,25 %	-	-	-	-	25,1 %	17,6 %	-	-	-
3,50 %	97,2 %	73,7 %	-	91,7 %	42,9 %	64,1 %	-	74,9 %	-
2,50 %	0,1 %	0,0 %	-	8,3 %	8,4 %	5,0 %	-	11,6 %	-
2,00 %	-	6,2 %	-	-	-	-	-	-	-
1,50 %	-	-	-	-	23,4 %	6,7 %	-	11,7 %	-
1,00 %	2,6 %	7,7 %	-	-	0,2 %	-	-	-	-
0,50 %	-	-	-	-	-	-	-	1,8 %	-
0,00 %	-	12,4 %	-	-	-	6,7 %	-	-	100,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuvelasta	5,0 %	15,3 %	-	27,3 %	13,8 %	18,0 %	-	8,3 %	0,2 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Sisältää Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytetty vakuutuskannat.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.5. Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuottoja vuonna 2018 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus **	Sp-Henki-vakuutus
4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 / 7,20 %	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
1,50 %	-	1,50 %	-	-	2,70 %	-	-	1,50 %	-
1,00 %	-	1,00 %	-	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	2,20 %	0,52 %	0,65 %	-	1,50 %
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus **	Sp-Henki-vakuutus
4,50 %	4,50 %	4,50 %	-	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 / 7,20 %	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
1,50 %	-	-	-	-	3,10 %	-	-	2,50 %	-
1,00 %	1,00 %	1,60 %	-	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	-	0,87 %	0,95 %	-	2,00 %
Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Sp-Henki-vakuutus
4,25 %	-	-	-	-	4,25 %	4,25 %	-	-	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 %	3,50 / 3,78 %	-	3,50 %	-
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	3,20 %	2,50 / 2,83 %	-	2,50 %	-
2,00 %	-	2,00 %	-	-	-	-	-	-	-
1,50 %	-	-	-	-	3,40 %	1,50 %	-	2,50 %	-
1,00 %	2,00 %	1,60 %	-	-	3,40 %	-	-	-	-
0,50 %	-	-	-	-	-	1,17 %	-	2,50 %	-
0,00 %	-	1,60 %	-	-	-	1,10 %	-	-	2,00 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä eriytettyjä vakuutuskantoja / Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytetty vakuutuskannat.

Lähde: Finanssivalvonta

5 Analyysi lisätujen jakamista koskevista tavoitteista ja näiden toteutumisesta

5.1 Yleistä yhtiöiden kohtuusperiaateselvityksistä

Vakuutusyhtiölaissa edellytetään kohtuusperiaatetavoitteiden määrittelemistä. Lain tarkoituksena on ollut konkretisoida yhtiöiden lupauksia tulevista lisäeduista. Vaikka kyseessä on vain tavoite, tavoitteen tulee olla realistinen ja perustua yhtiön näkemykseen tulevista asiakashyvityksistä.

Konkreettisissa kokonaistuottotavoitteissa yhtiöt viittaavat viiden tai kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainojen tuottoon tai 12 kuukauden euriborkorkoon (vrt. kuvio 4.2). Tämä referenssikorko vaihtelee yhtiöittäin.

Jos referenssituothona käytetään joukkovelkakirjojen tuottoja, referenssituotto voi heilahdella vuosittain huomattavasti pitkän aikavälin keskiarvonsa ympärillä sekä sisältää myös pitkiä syklejä. Lisäetutavoitteen toteutuman arvioinnissa (kohta 5.2) tämä on syytä ottaa huomioon.

Vakuutusyhtiölain mukaan vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava verkkopalvelussaan ja tilinpäätöksessään selvitys siitä, miten yhtiön asettamat ja julkaisemat lisäetutavoitteet ovat toteutuneet. Jos tavoitteita ei ole saavutettu, sille tulee esittää perustelut. Lain tavoitteena on suojata asiakasta, jotta jo tarjousvaiheessa kuvattu tuottotavoite toteutuisi käytännössä. Näin ollen yhtiöllä tulee olla perustelut, jos tästä tavoitteesta poiketaan. Vakavaraisuusaseman merkittävä heikkeneminen saattaa olla tällainen perusteltu syy jättää lisäetuja jakamatta ja siten muuttaa tavoitetta.

Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan jakotavoitteissa tulisi kuvata vakuutusyhtiölain perustelujen mukaisesti myös jako asiakkaiden ja omistajien kesken. Ainoastaan Henki-Fennia, SP-Henkivakuutus ja Nordea ovat käsitelleet jakoa tästä näkökulmasta, ja nekin vain yleisluonteisesti. Asia koskee erityisesti niitä yhtiöitä, jotka ovat jakaneet tai aikovat jakaa huomattavia osinkoja yhtiöstä. Finanssivalvonta korostaa, että nykyisessä korkoympäristössä voitonjako omistajille samalla vakuutettujen edut turvaten on erittäin haasteellista.

Yhtiöt ovat yleensä todenneet, että ylijäämän jakotavoitteet asiakkaille ja asiakkaiden kesken eivät sido yhtiötä.

Seuraavassa on esitetty yhteenveto säästö- ja eläkevakuutuksille annettavien lisätujen tavoitteista ja yhtiön antamista selvityksistä tavoitteiden toteutumisesta:

Toteutumisen arviointi/säästö- ja eläkevakuutus

Aktia Henkivakuutus

Tavoite

”... pitkän aikavälin tavoitteena on antaa lisätuihin oikeutetuille vakuutuksille kokonaistuotto, joka on verrattavissa Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottoon. ... Yhtiön tavoitteena on, että korkotuottoisten eläkevakuutussäästöjen kokonaistuotto on korkeampi kuin Suomen valtion kymmenvuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto ja että korkotuottoisten säästövakuutusten säästöjen tuotto on samalla tasolla kun Suomen valtion viisivuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto.”

Selvityksen sisältö

Aktia on kertonut sijoitusympäristön haasteista vuonna 2018. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta. Referenssituohtona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalla ajanjaksolta.

Henki-Fennia

Tavoite

”... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään tuotto, joka säästövakuutusten osalta vastaa 12 kk Euriborin ja eläkevakuutusten osalta Saksan valtion 10 v joukkovelkakirjalainan tuottoa. Lisätujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella.”

”Lisätujen tasoa rajoittavat omistajan asettamat pääoman tuottovaatimukset...”

Selvityksen sisältö

Henki-Fennia on tallettanut kaikki selvityksensä kahdeksalta vuodelta. Viimeisimmässä selvityksessä Henki-Fennia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden osalta. Yhtiö on monipuolisesti kuvannut kokonaistuottoja vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain ja vertaillut tuottoja vuoden ja 10 vuoden markkinakorkoihin vuodesta 2006 alkaen. Ylijäämän jaosta vakuutuksenottajien ja omistajien kesken yhtiö on todennut, että se on kuvannut osingonjakopolitiikkaansa ja että yhtiö on jakanut hyvin maltillisesti osinkoa.

Kaleva

Tavoite

”... tavoite on jakaa vakuutuksille lisäetuna niiden tuottamaa ylijäämää mahdollisimman oikeudenmukaisesti ... yhtiöllä on merkittävästi säästövakuutuksiin liittyvää ylimääräistä varallisuutta. ... Tämän ylijäämän palauttamiseksi on vuosittain annettavien asiakashyvitysten rinnalle kehitetty vakuutuksen päätyttyä määräytyvä ylimääräinen lisäetu. Tavoitteena on jakaa ylimääräinen lisäetu vakuutusten kesken ansaintaperiaatteen mukaisesti.”

Selvityksen sisältö

Kaleva on esittänyt tilinpäätöksen tunnuslukuja 15 vuoden ajalta monipuolisesti sekä sijoitustoiminnan tuottoja ja kokonaisasiakashyvityksiä 25 vuoden ajalta. Lisäksi on kuvattu viimeisen vuoden asiakashyvytys ja vanhoihin vakuutuksiin liittyvä lisäetu.

Liv-Alandia

Tavoite

”... strävar till att summan beräkningsräntan och de årliga fastställda kundgottgörelserna på de räntebundna pensionsförsäkringarnas besparingar är högre än avkastningen på finska statens tioåriga masskuldebrevslån, och på de räntebundna spar- och placeringsförsäkringarnas besparingar på samma nivå som på avkastningen på finska statens femåriga masskuldebrevslån.”

Selvityksen sisältö

Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta. Referenssituottona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta.

LähiTapiola

Tavoite

”... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästöhenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtiolainojen korkotason.”

Selvityksen sisältö

Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu viimeiseltä vuodelta vakuutuslajeittain ja laskuperustekorjoittain. Lisäksi kokonaistuotto on kuvattu kymmenen vuoden ajalta käyttäen referenssituottona Euroopan keskuspankin julkaisemaa euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksiä, säästövakuutuksessa viidelle ja eläkevakuutuksessa kymmenelle vuodelle.

Mandatum Life

Tavoite

”... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvytys, joka on vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin Mandatum Lifen tavoitetaso on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto.”

Eriytettyjen vakuutuskantojen osalta yhtiö kuvaa kannansiirtosopimuksessa sovitun voitonjakopolitiikan.

Selvityksen sisältö

Mandatum Life näyttää kaikki selvityksensä kymmeneltä vuodelta. Viimeisimmässä selvityksessä on käsitelty sijoitustoimintaympäristöä ja vakavaraisuutta vuonna 2018 ja esitetty joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja erikseen kahdelta vuodelta. Lisäksi hyvitykset on kuvattu monipuolisesti vakuutuslajeittain 17 vuodelta. Referenssituottona on eläkevakuutuksen osalta valtion kymmenen vuoden ja säästövakuutusten osalta viiden vuoden joukkovelkakirjalaina. Referenssituoton lisäksi Mandatum Life on esittänyt Saksan joukkovelkakirjan sekä Eonia-koronvaihtosopimuksen viiden ja kymmenen vuoden korot.

Yhtiö on myös antanut erillisen selvityksen Suomi-yhtiöstä siirretyn ryhmäeläkevakuutuskannan kohtuusperiaatteen toteutumisesta.

Nordea Henkivakuutus

Tavoite

”Yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä kohtuusperiaatteen piirissä olevien, säästövaroja sisältävien vakuutusten kesken kunakin vuonna hyvitystasoon, joka vastaa Saksan valtion liikkeellelaskemien 10-vuotisten valtiolainojen korkoa normaalissa markkinatilanteessa.”

”Lisäksi yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä täyttämään yhtiön omistajalle kuuluvan riskipääoman tuottovaatimuksen.

Kohtuusperiaate vaikuttaa muun muassa siihen, miten tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävät arvostuserot jakautuvat pitkällä tähtäyksellä omistajien ja vakuutuksenottajien kesken. Kumpaankaan ryhmään kuuluville yksittäisille henkilöille ei kuitenkaan synny välitöntä saamisoikeutta kyseessä oleviin varoihin.”

Selvityksen sisältö

Nordea näyttää kaikki selvityksensä kuudelta vuodelta. Joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja on esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu viimeiseltä vuodelta vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroiittain. Lisäksi kokonaistuotto on esitetty erikseen henki- ja eläkevakuutuksille 14 vuodelta. Kokonaistuottoa on verrattu Saksan valtion kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainoihin.

OP-Henkivakuutus

Tavoite

”Tavoitteena on antaa vakuutus säästöille kokonaishyvitys, joka vastaa pitkällä aikavälillä vähintään matalariskisimpinä pidettävien korkosijoitusten korkotasoa. Tällä hetkellä kokonaishyvityksen tavoitteena on säästöhenkivakuutuksilla ja kapitalisaatiosopimuksilla 12 kuukauden euribor-koron, yksilöllisillä eläkevakuutuksilla ja maksuperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 5 vuoden sekä etuusperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottotaso.”

Selvityksen sisältö

OP-Henkivakuutus on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja sekä yleistä sijoitusympäristöstä ja vakavaraisuudesta. Keskimääräinen kokonaistuotto on selvitetty laskuperustekoroiittain. Lisäksi kokonaistuottoa on verrattu yhdeksän vuoden ajalta säästövakuutuksen osalta 12 kuukauden euriborkorkoon, yksilöllisen eläkevakuutuksen osalta Suomen valtion viiden vuoden valtionvelkakirjaan ja ryhmäeläkevakuutuksen osalta Suomen valtion kymmenen vuoden valtionvelkakirjaan. Suomi-yhtiöstä siirtyneisiin eriytettyihin taseisiin sovelletaan erillisiä säännöksiä.

SP-Henkivakuutus

Tavoite

”... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Säästövakuutuksissa tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto.”

Selvityksen sisältö

Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on esitetty erikseen säästö- ja eläkevakuutukselle vuodesta 2007 alkaen, mukaan lukien lisäetuihin oikeuttavat kapitalisaatiosopimukset. Tuotto on esitetty laskuperustekoroitain. Referenssituothona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta Suomen valtion viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta. Lisäksi on esitetty erillinen kuvaus kumulatiivisesta säästön vuosituotosta. Yhtiö on myös käsitellyt voitonjakoa omistajien ja vakuutuksenottajien kesken todeten, että osinkoa ei ole jaettu toistaiseksi.

Toteutumisen arviointi/riskihenkivakuutus

Henki-Fennia

Tavoite

”Riskihenkivakuutuksista syntynyttä ylijäämää jaetaan riskivakuutuksille vahinkotapahtuman yhteydessä maksettavina lisäsummina.”

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten korvaussummien korotusten yhteisvaikutus on mainittu selvityksessä.

Kaleva

Tavoite

”Riskivakuutusten ylijäämää jaetaan yksilöllisissä henkivakuutuksissa korottamalla kuolintapaussummia ja/tai antamalla maksunalennuksia.”

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä 16 vuodelta.

LähiTapiola

Tavoite

”...kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa...vakuutuksen alkamisajankohdan, sukupuolen ja vakuutetun iän perusteella.”

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten korvaussummien korotukset ja maksujen alennukset on mainittu summatasolla selvityksessä.

Mandatum Life

Tavoite

”Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.”

Selvityksen sisältö

Selvityksessä on todettu lisäetujen kokonaismäärä kahdelta vuodelta.

Nordea Henkivakuutus

Tavoite

”Riskivakuutusten osalta kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.”

Selvityksen sisältö

Selvityksessä on todettu lisäetujen kokonaismäärä viimeiseltä vuodelta. Lisäksi yhtiö toteaa: ”Vuonna 2018 yhtiö luopui vuosittain korotettujen kuolemantapausturvien muodossa annetuista lisäeduista, koska asiakasnäkökulmasta vakuutusturvan mitoittaminen ja vertailtavuus oli haastavaa. Lisäksi Nordea pankki muutti asiakasetuohjelmaa, johon lisäetujen myöntäminen perustui. Tästä poiketen lisäetu myönnettiin aiemmalla tavalla niille vakuutuksille, joissa vakuutustapahtuma oli sattunut edellisenä vuonna.”

OP-Henkivakuutus

Tavoite

”Riskivakuutuksissa tavoitteena on pyrkiä pitkällä aikavälillä jakamaan lisäetuja lisäeturyhmien vahinkosuhteisiin perustuen niin, että ylijäämän jaossa huomioidaan kohtuullisessa määrin kyseisten vakuutus-ten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.”

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä kahdelta vuodelta summatasolla.

5.2 Finanssivalvonnan arvio kohtuus- ja jatkuvuusperiaatteen toteutumisesta

Tämän luvun kokonaistuottovertailussa kunkin yhtiön kokonaistuotto on saatu painottamalla eri vakuutuskantojen kokonaistuottoja kannan osuudella.

Vertailussa ei ole otettu huomioon Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eriytettyjen vakuutuskantojen tuottoja. Mainitut vakuutuskannat ovat oikeutettuja lisäetuihin, jotka on täysin katettu, eivätkä yhtiöiden asiakashyvityspäätökset vaikuta näihin lisäetuihin.

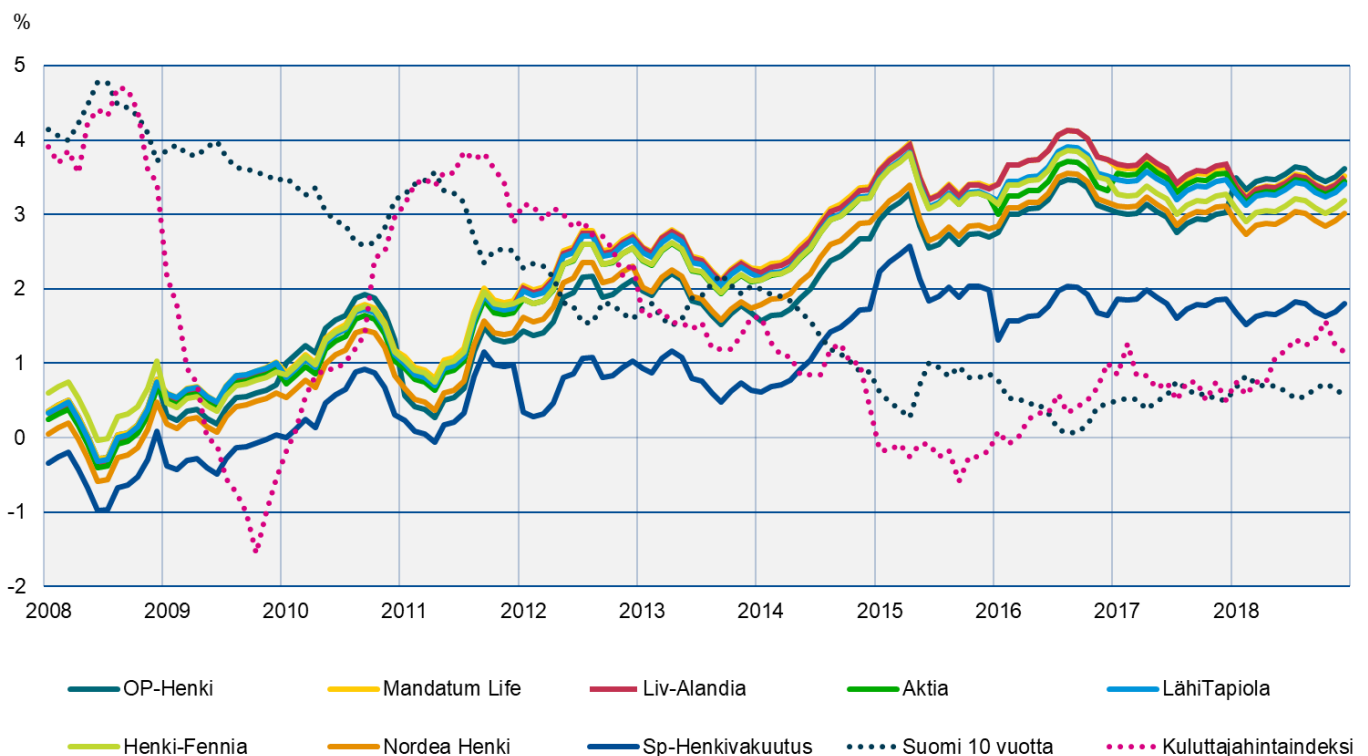
Kuvioissa on esitetty kunakin ajankohtana myös yleisesti yhtiöiden käyttämä referenssikorko sekä kuluttajahintaindeksin vuotuinen muutos.

Kuvioissa on esitetty kokonaistuoton ja referenssituoton erotus, joten kokonaistuotto on yli referenssituoton, jos tämä erotus on positiivinen. Finanssivalvonnan yleinen havainto on, että säästöjen kokonaistuotot ovat yli referenssituottojen.

Kuviossa 5.1 on esitetty yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation tuoton erotus. Jotta luvuista on saatu vertailukelpoisia, vertailussa on käytetty samaa referenssituottoa riippumatta yhtiön soveltamasta referenssituotosta.

Koska yksittäisten yhtiöiden suuruusjärjestystä on eräissä tapauksissa vaikea havaita kuvioista, yhtiöt on esitetty vuoden 2018 kokonaistuoton mukaisessa laskevassa järjestyksessä kaikkien tämän luvun kuvioiden seliteteksteissä.

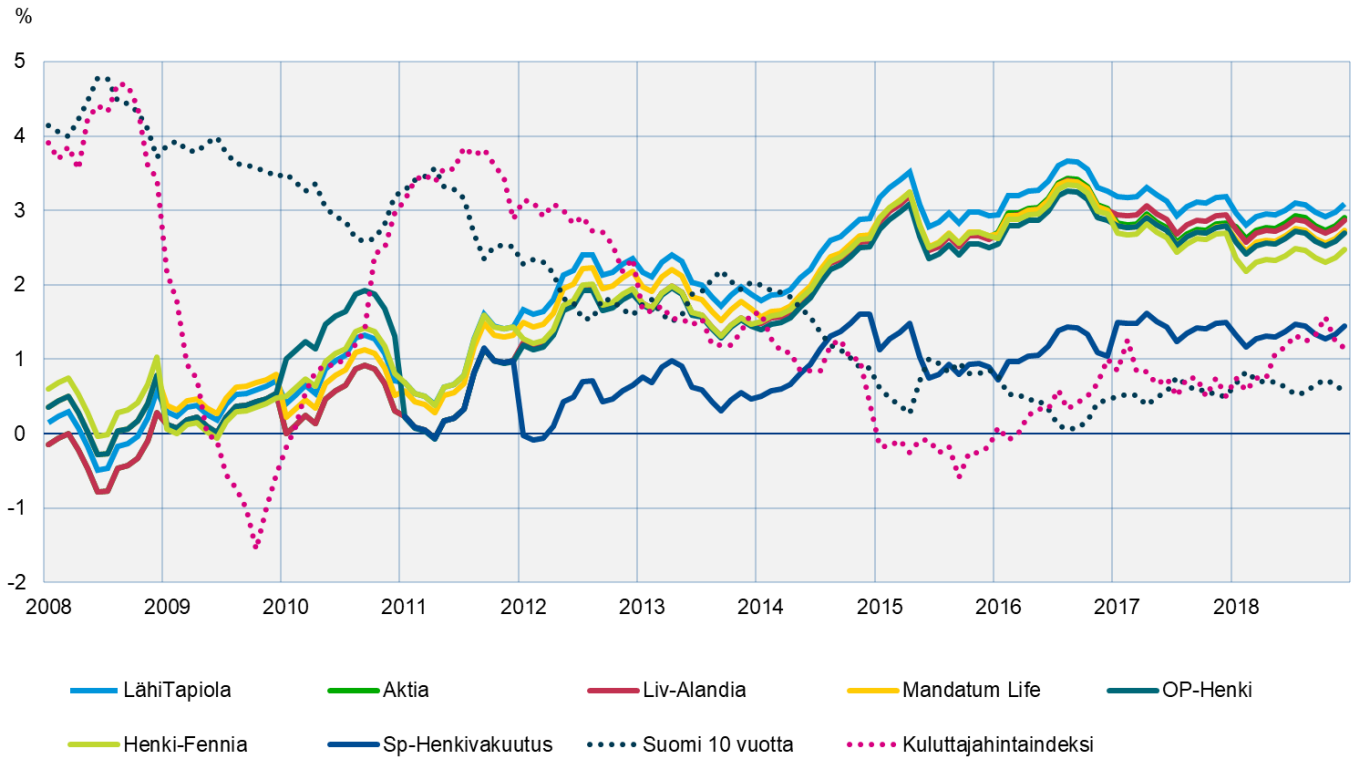
Kuvio 5.1 Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Ryhmäeläkevakuutuksessa tilanne on samankaltainen kuin yksilöllisessä eläkevakuutuksessa, kuten kuvioista 5.2 on havaittavissa.

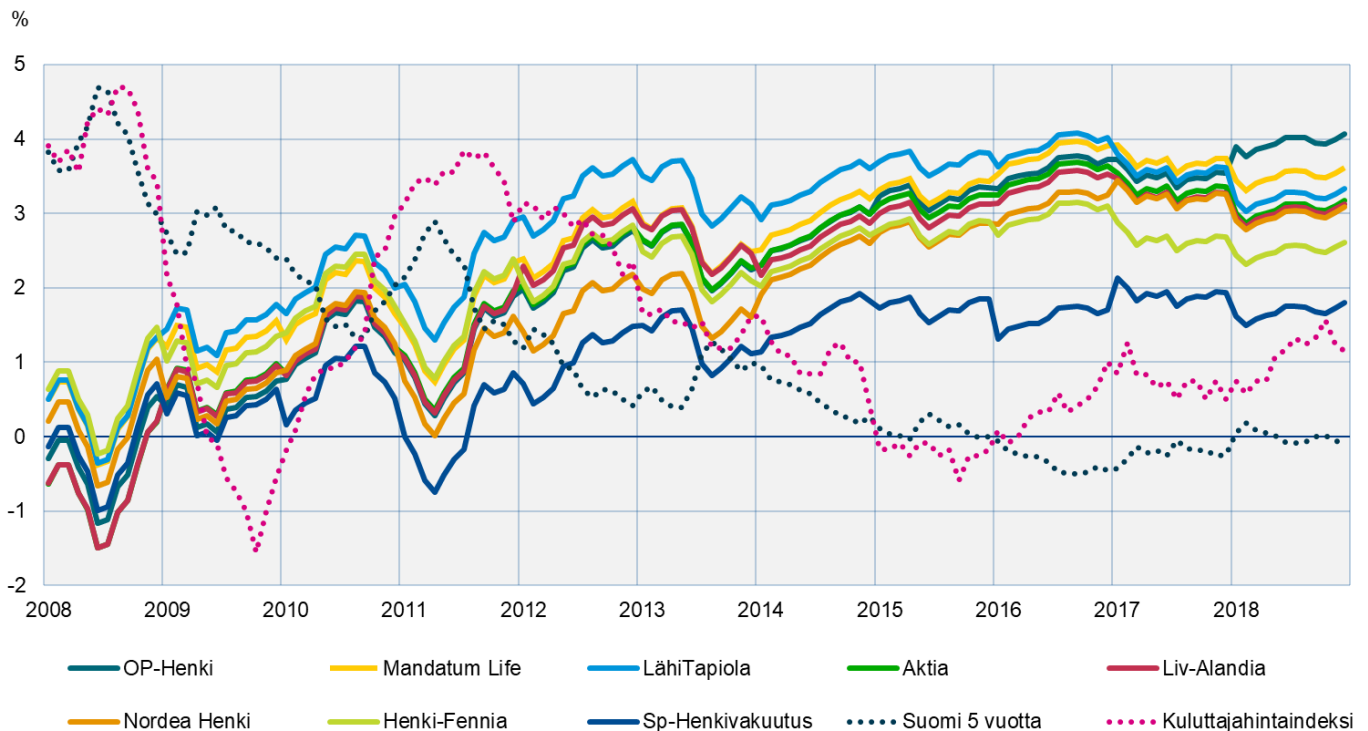
Kuvio 5.2 Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Yksilöllisessä säästövakuutuksessa vertailu on tehty 5 vuoden obligaatioiden tuottoihin, kuten yhtiötkin useimmiten tekevät. Osin sen takia, että viiden vuoden korot ovat vaihdelleet enemmän kuin eläkevakuutusten yhteydessä käytetyt 10 vuoden korot, kokonaistuottojen vaihtelu referenssituottoon on suurempaa, kuten kuvioista 5.3 havaitaan. Kalevan lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Kuvio 5.3 Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Henkivakuutustoiminta on pitkäjänteistä toimintaa, johon vaikuttavat sekä vakuutus- että rahoitusmarkkinoiden syklit, minkä takia kohtuusperiaatteen toteutumista tulee arvioida usean vuoden tietojen perusteella. Arvioon vaikuttaa myös vakuutus- ja sijoitusriskien sitoman pääoman ylläpidon edellyttämä pidemmän aikavälin tuottovaatimus.

Kokonaistuoton ja referenssituoton erotus on jo pitkään ollut nollan yläpuolella, joten voidaan todeta, että jatkuvuusperiaate toteutui vuosina 2008–2018.

Vakuutuksenottajat ovat keskimäärin saaneet myös vakuutuksilleen reaalityttöä.

Osakeyhtiöiden osingonjakoa ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautusta on kuvattu tarkemmin taulukossa 4.2. Voitonjaon kohtuullisuutta suhteessa lisätuihin tulee kuitenkin aina tarkastella pidemmällä ajanjaksolla, koska yhtiöt eivät ole jakaneet osinkoja vuosittain.

Näin ollen Finanssivalvonta arvio, että ottaen huomioon vuoden 2018 asiakkaille hyvitetty kokonaistuotot ja omistajien voitonjaon yleisesti aleneva trendi, kohtuusperiaatteet toteutuivat myös voitonjaossa.

Yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken antamalla isompia asiakashyvityksiä vakuutuksille, joissa on matala perustekorko. Vakuutukset, joissa on selvästi markkinakorkoa korkeampi korko, eivät ole saaneet asiakashyvityksiä. Lisäksi eräillä eriytetyillä

vakuutuskannoilla on ollut erilaiset lisäedut, jolloin yhtiöt ovat voineet ottaa huomioon vakuutusten tuottaman ylijäämän määrän ja muodostumistavan.

5.3 Yhteenveto lisätujen jakamista koskevasta informaatiosta

Verkkosivuilla julkaistun informaation laatu on pysynyt viime vuosina edellisvuosien tasolla. Informaatiota ylijäämän jakautumisesta vakuutusentottajien ja omistajien kesken ei kuitenkaan ole annettu riittävästi.

Liite 1 / Bilaga 1

Selvityksessä mukana olevat henkivakuutusyhtiöt	Livförsäkringsbolagen som är med i utredningen	Lyhennys / Förkortning
Aktia Henkivakuutus Oy	Aktia Livförsäkring Ab	Aktia Henkivakuutus
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia	Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv	Henki-Fennia
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	Ömsesidiga Försäkringsbolaget Kaleva	Kaleva
Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia	Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia	Liv-Alandia
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget LokalTapiola	LähiTapiola
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	Mandatum Livförsäkringsaktiebolag	Mandatum Life
Nordea Henkivakuutus Suomi Oy	Nordea Livförsäkring Finland Ab	Nordea Henkivakuutus
OP-Henkivakuutus Oy	OP-Livförsäkrings Ab	OP-Henkivakuutus
Sp-Henkivakuutus Oy	Sb-Livförsäkring Ab	SP-Henkivakuutus

Liite 2 / Bilaga 2

Selvityksen kuviot ja taulukot

Kuvio 4.1. Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuussuhteet vuosina 2016–2018

Kuvio 4.2. Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euri-borkorot vuosina 2006–2018 ja 1.1.–30.9.2019

Kuvio 4.3. Euroalueen osakeindeksit vuosina 2011–2018 ja 1.1.–30.9.2019

Kuvio 4.4. Sijoitustoiminnan nettotuottoprosentti käyvin arvoin sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2018

Kuvio 4.5. Sijoitusjakauma 31.12.2018 (käyvin arvoin)

Kuvio 4.6. Kuluttajahintaindeksin muutos vuosina 2015–2018

Taulukko 4.1 Vuoden 2018 ylijäämä ja sen käyttö

Taulukko 4.2 Osakeyhtiöiden osingonjako ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautus suhteessa voitonjakokelpoiseihin varoihin

Taulukko 4.3 Keskimääräinen laskuperustekorkoisten vakuutusten kokonaistuotto prosentti

Taulukko 4.4 Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuovelasta vuonna 2018 (%)

Taulukko 4.5 Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuotot vuonna 2018 (%)

Kuvio 5.1 Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Kuvio 5.2 Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Kuvio 5.3 Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Utredningens figurer och tabeller

Figur 4.1. Solvensgrader för livförsäkringsbolag åren 2016–2018

Figur 4.2. Avkastningsindex för statspapper i euroområdet (ECB) samt räntorna på finska statsobligationer och Euribor åren 2006–2018 och 1.1.–30.9.2019

Figur 4.3. Aktieindexen i euro-området åren 2011–2018 och 1.1.–30.9.2019

Figur 4.4. Nettoavkastningsprocent på sysselsatt kapital (till verkligt värde) åren 2008–2018

Figur 4.5. Placeringsallokering 31.12.2018 (till verkligt värde)

Figur 4.6. Förändring av konsumentprisindex åren 2015–2018

Tabell 4.1: Överskottet år 2018 och dess användning

Tabell 4.2: Aktiebolagens vinstutdelning och återbäring av fonden för inbetalat fritt eget kapital i förhållande till utdelningsbara medel

Tabell 4.3: Genomsnittlig totalavkastningsprocent för försäkringar med beräkningsränta

Tabell 4.4 De på beräkningsränta grundade försäkringarnas relativa andel av ansvarsskulden år 2018 (%)

Tabell 4.5 Vissa försäkringsprodukters totalavkastningar år 2018 (%)

Figur 5.1 Differensen mellan totalavkastningen på individuell pensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag

Figur 5.2 Differensen mellan totalavkastningen på gruppensjonsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag

Figur 5.3 Differensen mellan totalavkastningen på spar-försäkring och finska statsobligationer med 5 års löptid per bolag